

Заступникам з навчально-виховної
роботи ЗПО Чернігівської області

Про виконання статті 30 Закону України про освіту

Відповідно до статті 30 Закону України про освіту 2017 року «Прозорість та інформаційна відкритість закладу освіти» заклади освіти зобов'язані забезпечувати на своїх веб-сайтах (у разі їх відсутності - на веб-сайтах своїх засновників) відкритий доступ у частині виховної роботи до такої інформації та документів:

- наявність гуртожитків та вільних місць у них, розмір плати за проживання;
- умови доступності закладу освіти для навчання осіб з особливими освітніми потребами;
- правила поведінки здобувача освіти в закладі освіти;
- план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти;
- порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти;
- порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в закладі освіти та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування).

Інформація та документи, якщо вони не віднесені до категорії інформації з обмеженим доступом, розміщуються для відкритого доступу не пізніше ніж через десять робочих днів з дня їх затвердження чи внесення змін до них, якщо інше не визначено законом.

Пропонуємо можливі варіанти інформації відповідно до деяких, визначених цієї статтею закону пунктів.

- **Наявність гуртожитків та вільних місць у них, розмір плати за проживання.**

Постановою Кабінету Міністрів України № 331 від 17 квітня 2019 року «Про затвердження Порядку забезпечення гуртожитками осіб, які здобувають освіту в закладах професійної (професійно-технічної) освіти» визначено, що:

Учням, які здобувають професійну (професійно-технічну) освіту, жила площа та житлово-комунальні послуги у гуртожитку надаються безоплатно.

Отримати місце в гуртожитку профтеху першочергово можуть:

- діти-сироти та діти, позбавлені батьківського піклування, особи з їх числа, а також учні, які під час навчання у віці від 18 до 23 років залишилися без батьків;
- особи, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи і мають відповідні пільги;
- діти з інвалідністю та особи з інвалідністю I-III групи;
- особи, яким гарантується державна цільова підтримка для здобуття професійної освіти у державних та комунальних закладах;
- особи, яким відповідно до Закону України «Про підвищення престижності шахтарської праці» гарантується надання місць у гуртожитках на час навчання;
- особи, для яких це передбачено законом «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України»;
- особи з малозабезпечених або багатодітних сімей;
- інші учні, яким згідно із законодавством гарантовано таке право.

- **Умови доступності закладу освіти для навчання осіб з особливими освітніми потребами.**

Постанова Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 р. № 636 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти»...

визначає організаційні засади інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти незалежно від форми власності та підпорядкування з метою реалізації права осіб з особливими освітніми потребами на здобування якісної професійної (професійно-технічної) освіти, перепідготовку та підвищення кваліфікації з урахуванням їх потреб та можливостей.

Організація освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами у закладах професійної (професійно-технічної) освіти передбачає:

створення інклюзивного освітнього середовища та забезпечення психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

приведення території закладу професійної (професійно-технічної) освіти, будівель, споруд та приміщень у відповідність з вимогами державних будівельних норм, стандартів та правил. У разі коли наявні будівлі, споруди та приміщення закладів професійної (професійно-технічної) освіти неможливо повністю пристосувати для потреб осіб з інвалідністю, здійснюється їх розумне пристосування з урахуванням універсального дизайну;

забезпечення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами необхідними спеціальними засобами корекції психофізичного розвитку згідно з типовим переліком, затвердженим МОН;

диференційований підхід до розроблення освітньої програми, оцінки та контролю якості знань здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

застосування в освітньому процесі найбільш прийнятних для здобувачів освіти з особливими освітніми потребами методів і способів спілкування, зокрема української жестової мови та рельєфно-крапкового шрифту (шрифту Брайля), із залученням відповідних фахівців і педагогічних працівників;

забезпечення доступності інформації в різних форматах (шрифт Брайля, збільшений шрифт, електронний формат та інші).

Керівник закладу професійної (професійно-технічної) освіти на підставі письмового звернення здобувача освіти з особливими освітніми потребами або одного з його батьків (чи іншого законного представника), а також висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку дитини (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром (за умови здобуття загальної середньої освіти), індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) утворює інклюзивну групу.

Утворення інклюзивної групи в закладі професійної (професійно-технічної) освіти та припинення її діяльності здійснюється відповідно до наказу керівника закладу професійної (професійно-технічної) освіти.

Гранична чисельність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в одній групі визначається з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності такого здобувача освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо.

- **Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.**

Відповідно до листа МОНУ від 29.01.19 року №1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. № 2657-VIII визначено:

Варіант а).

Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти

- Керівник закладу освіти повинен *довести до відома здобувачів освіти, педагогічних, працівників, батьків та інших учасників освітнього процесу щодо їх обов'язку повідомляти керівника закладу про випадки булінгу (цькування), учасниками або свідками якого вони стали, або підозрюють про його вчинення по відношенню до інших осіб за зовнішніми ознаками, або про які отримали достовірну інформацію від інших осіб.*

- Відповідно до такої заяви керівник закладу *видає рішення про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб. Для прийняття рішення за результатами розслідування керівник закладу освіти створює наказом комісію з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі - Комісія).*

- *Скликає засідання. До складу такої Комісії можуть входити педагогічні працівники, (у тому числі психолог, соціальний педагог), батьки постраждалого та булера, керівник закладу та інші зацікавлені особи.*

- Якщо Комісія визнала, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять систематичний характер, то керівник закладу освіти зобов'язаний *повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Службу у справах дітей.*

- У разі, якщо Комісія *не кваліфікує* випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згодний з цим, то він може *одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою, про що керівник закладу освіти має повідомити постраждалого.*

- *Рішення Комісії реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів всіх членів Комісії.*

- Потерпілий чи його представник також *можуть звертатися відразу до уповноважених підрозділів органів Національної поліції України (ювенальна поліція) та Служб у справах дітей з повідомленням про випадки булінгу (цькування).*

Рекомендації до оформлення заяви:

- 1. Подається державною мовою.**
- 2. Чітко вказуються прізвища.**
- 3. Дотримання вимог до оформлення реквізитів.**
- 4. Не допускати виправлень.**
- 5. Зміст заяви пишеться в довільній формі.**

*** Заява складається заявником власноруч.**

*** Заяву можуть подавати особи, яким виповнилося 14 років. Якщо свідком випадку булінгу стала особа, яка не досягла 14 років, то заяву подають батьки або особи, що їх замінюють.**

*** Заяви щодо випадків булінгу можна подавати до кабінету заступника директора з виховної роботи (2 поверх).**

Заяви щодо випадків булінгу можна подавати до кабінету заступника директора з виховної роботи (2 поверх), щодня з 08.00 ДО 16.30

Відповідальна за розгляд скарг про відмову у реагуванні на випадки булінгу (цькування) за відповідними заявами, а також за процедуру подання заяв про випадки булінгу (цькування) здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб призначено **заступника директора з виховної роботи**

Зразок заяви

Директору ЗПО

(прізвище, ім'я, по батькові заявника)

(адреса фактичного місця проживання)

Контактний телефон

Адреса електронної поштової скриньки

Заява

Доводжу до Вашого відома, що _____

ОПИС СИТУАЦІЇ ТА КОНКРЕТНИХ ФАКТІВ

Прошу терміново провести розслідування ситуації, що склалася.

Дата

Підпис

Варіант 6).

Порядок подання та розгляду (з дотриманням конфіденційності) заяв про випадки насильства, булінгу (цькування) в

1. Учасники освітнього процесу у разі виявлення ознак чи факторів, що можуть вказувати на насильство, булінг, складні життєві обставини, жорстоке поводження з дитиною/працівником закладу освіти або ризику щодо їх виникнення стосовно дитини/працівника закладу освіти, можуть подати письмову заяву уповноваженій особі закладу освіти (.....Л.М. – заступник директора з виховної роботи). Заява подається у письмовому вигляді на ім'я керівника освітнього закладу відповідно до Закону України «Про звернення громадян». Право подати заяву мають здобувачі освіти, їх батьки, педагоги, інші учасники освітнього процесу. Заява заповнюється державною мовою, розбірливим почерком. Виправлення не допускаються. У заяві необхідно вказати: прізвище, ім'я, по батькові заявника, адресу фактичного проживання, контактний телефон; статус (постраждалий чи свідок булінгу); навести розгорнутий виклад фактів; інформацію щодо джерела отримання інформації; тривалість; дата подання заяви та особистий підпис.

2. Наказом по закладу освіти створюється Комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) за участі педагогічних працівників, практичного психолога школи, батьків потерпілого та булера, керівника закладу, інших зацікавлених осіб.

3. Уповноважена особа закладу освіти у 3-денний період з моменту отримання заяви скликає засідання Комісії з розгляду випадків насильства, булінгу (цькування).

4. Уповноважена особа у разі виникнення підозри, або отримання заяви щодо насильства, булінгу, жорстокого поводження з дитиною/працівником закладу освіти або якщо є реальна загроза його вчинення (удома, з боку однолітків, з боку інших) проводить зустріч із особою, стосовно якої є інформація про жорстоке поводження, намагається розговорити, встановити контакт, довірливі стосунки та надати емоційну підтримку; проявити інтерес, дружелюбність, щирість, теплоту і симпатію, постраждала особа має відчувати, що її дійсно чують і розуміють. У процесі розмови, якщо особа підтверджує факт жорстокого поводження чи насильства щодо неї, уповноваженій особі необхідно з'ясувати терміни подій, які відбулися, та отримати їх опис.

5. Комісія з розгляду випадків насильства, булінгу (цькування) у 7-денний період з моменту отримання заяви проводить розслідування, з'ясовує всі обставини та за результатами розслідування приймає відповідне рішення та рекомендації. За підсумками роботи комісії складається протокол.

6. Для прийняття рішення та вжиття відповідних заходів реагування результати проведеного розслідування узагальнюються наказом по закладі освіти.

7. Якщо випадок цькування був одноразовим, питання з налагодження мікроклімату в дитячому середовищі та розв'язання конфлікту вирішується у межах закладу освіти учасниками освітнього процесу. Результат розслідування та рішення комісії доводиться керівником закладу до відома постраждалого. У випадку, якщо постраждалий не згодний з рішенням комісії, керівник закладу повідомляє про право звернутися із заявою до органів Національної поліції України.

8. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то керівник закладу освіти повідомляє уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.

9. Уповноважена особа або особа, яка її замінює у разі відсутності відповідно до наказу про склад комісії, згідно з протоколом засідання комісії відповідає за виконання та моніторинг запланованих заходів відновлення та нормалізації психологічного клімату в закладі освіти та визначених рекомендацій для учасників булінгу (цькування).

10. Рішення Комісії з розгляду випадків булінгу реєструється в окремому журналі (паперовий вигляд) з оригіналами підписів усіх її членів.

11. Не залежно від рішення комісії, керівник закладу забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг (цькування), стали його свідками або постраждали від нього.

• Порядок реагування на доведені випадки булінгу (цькування) в закладі освіти та відповідальність осіб, причетних до булінгу (цькування).

Варіант а)

1. Директор закладу має розглянути звернення у встановленому порядку.

2. Директор закладу створює комісію з розгляду випадків булінгу, яка з'ясовує обставини булінгу.

3. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то директор ліцею повідомляє уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.

4. Особи, які за результатами розслідування є причетними до булінгу, несуть відповідальність відповідно до частини другої статті 13 (вчинення правопорушень за статтею 1734) Кодексу України про адміністративні правопорушення.

Варіант б)

1. У день подання заяви видається наказ по закладу освіти про проведення розслідування із визначенням уповноважених осіб.

2. Створюється комісія з розгляду випадків булінгу (цькування) (далі – Комісія) зі складу педагогічних працівників (у тому числі психолог, соціальний педагог), батьків постраждалого та булера, керівника закладу освіти та скликається засідання.

3. Комісія протягом 7 днів проводить розслідування та приймає відповідне рішення:

– якщо Комісія визнає, що це був булінг (цькування), а не одноразовий конфлікт чи сварка, тобто відповідні дії носять системний характер, про це повідомляються уповноважені підрозділи органів Національної поліції України (ювенальна превенція) та Служба у справах дітей;

– якщо Комісія не кваліфікує випадок як булінг (цькування), а постраждалий не згоден з цим, то він може одразу звернутись до органів Національної поліції України із заявою.

4. Рішення Комісії реєструються в окремому журналі, зберігаються в паперовому вигляді з оригіналами підписів усіх членів Комісії.

5. Кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), за наявності — спостерігачі зобов'язані виконувати рішення та рекомендації комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) в закладі освіти.

Стаття 173-4. Булінг (цькування) учасника освітнього процесу (Кодекс України про адміністративні правопорушення)

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого: – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення: – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років: – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років: – тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Спираючись на лист МОНУ від 29.01.19 року №1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. № 2657-VIII, нагадуємо, що з метою створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти має бути запроваджений комплексний підхід у сфері запобігання та протидії проявам булінгу (цькування).

У комплексному підході можна відзначити два ключових напрями: управлінський і просвітницький.

Управлінський напрям - це аналіз ситуації в закладі освіти, розробка правил поведінки, алгоритмів дій, плану заходів, здійснення моніторингу його реалізації та безпечності, комфортності освітнього середовища тощо.

Управлінський напрям реалізується керівником закладу освіти та включає такі заходи:

1. Перевірку приміщень, території закладу освіти з метою виявити місця, які потенційно можуть бути небезпечними та сприятливими для вчинення булінгу (цькування), та організацію належних заходів безпеки (пост охорони, контрольно-пропускний режим, спостереження за місцями загального користування (їдальні, коридори, роздягальні, ігрові майданчики, шкільні подвір'я тощо) і технічними приміщеннями).

2. Розробку, затвердження та оприлюднення плану заходів, які пов'язані з запобіганням та протидією булінгу (цькуванню) в закладі освіти.

План заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню) в закладі освіти, розробляється та затверджується керівником закладу освіти з урахуванням пропозицій територіальних органів (підрозділів): Національної поліції України; центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері охорони здоров'я (Міністерства охорони здоров'я); головного органу у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну правову політику (Міністерства юстиції); служб у справах дітей; центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

3. Розгляд та неупереджене з'ясування обставин випадків булінгу (цькування) в закладі освіти відповідно до заяв, що надійшли.

4. Проведення регулярного моніторингу безпечності та комфортності закладу освіти та освітнього середовища шляхом опитування, анкетування та вжиття відповідних заходів реагування.

Використана література, режим доступу:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/331-2019-%D0%BF>
- https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-30.htm
- <http://www.g6.ks.ua/page/poryadok-podannya-ta-rozglyadu-zayav-pro-vypadky-bulingu-v-zakladi-osvity>
- http://www.soippo.edu.ua/images/%D0%9D%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%BD%D0%B8/2019/02/04/novost2/1_11-881%201.pdf
- <https://pon.org.ua/novyny/6935-adminstrativna-vdpovdalnst-za-bulng-sudove-rshennya.html>
- тощо

Упорядник – Голоवेशкіна Т.П.,
заступник директора НМЦ ПТО у Чернігівській області